

โทษประหารชีวิตที่ควรจะเป็นภายใต้แนวคิดของ H. L. A. Hart และ Lon L. Fuller

The death penalty as it should be under the theories of H. L. A. Hart and
Lon L. Fuller

ธัญสินี สังข์มงคล

Thunsinee Sungmongkol

บุญญา เขจรนันท์

Punyapa Kecharananta

นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

LL. B Candidates

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330

Corresponding author E-mail; 6240105734@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

เมื่อแนวคิดสิทธิมนุษยชนได้รับการตระหนักมากขึ้น โทษประหารชีวิตอันเป็นสภาพบังคับประการหนึ่งของกฎหมายที่มีข้อบกพร่องทางศีลธรรมจึงเป็นที่พูดถึงมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแวดวงวิชาการอย่างวงการนิติศาสตร์ โดยในปัจจุบันได้มีหลายประเทศดำเนินการยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตแล้ว แต่ขณะเดียวกันก็มีประเทศจำนวนไม่น้อยที่ยังคงมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตซึ่งรวมถึงประเทศไทย ด้วยเหตุนี้บทความนี้จึงมุ่งศึกษาลักษณะของโทษประหารชีวิตที่ควรจะเป็นผ่านการเชื่อมโยงแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในวิวาทะระหว่างนักนิติปรัชญาสองท่านที่อยู่คนละสำนักเข้าด้วยกัน และวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข

คำสำคัญ: โทษประหารชีวิต, ศีลธรรม, นิติปรัชญา

Abstract

As human rights concepts gain more awareness, the death penalty, one of the legal sanctions with moral problems, is also being increasingly discussed, especially in academic circles like jurisprudence. To that end, the death penalty has been abolished in many nations today, however, there are some countries as well that still enforce the death penalty, including Thailand. Hence, this article focuses on examining the characteristics that the death penalty should have through linking the concepts that appear in the debate between two philosophers in different

schools, and analyzing how the death penalty is applied in Thailand along with proposing the solutions.

Keywords: death penalty, morality, legal philosophy

1. บทนำ

โทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้นไม่ว่าจะทั้งระดับภายในประเทศหรือระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีอย่างสิทธิในการมีชีวิต หรือสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ด้วยเหตุที่โทษประหารชีวิตนั้น โดยสภาพมีลักษณะเป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม รูปแบบการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในบางประเทศก็ยังคงมีความโหดร้ายทารุณ ทั้งผู้ต้องโทษประหารชีวิตส่วนใหญ่ได้รับความทุกข์ทรมานระหว่างการรอการบังคับใช้โทษประหารชีวิต โทษประหารชีวิตจึงมีความบกพร่องทางศีลธรรม แต่ในขณะเดียวกัน โทษประหารชีวิตก็ได้รับการสนับสนุนในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งในการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม เช่นนี้ จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างแนวคิดในการยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับแนวคิดในการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต และด้วยเหตุนี้ ในการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าว จึงเห็นสมควรพิจารณาจากมุมมองของทั้งสองฝ่ายโดยผ่านวิวาทะระหว่าง H. L. A. Hart ซึ่งเป็นนักนิติปรัชญาชาวอังกฤษสำนักปฏิฐานนิยมและศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายแห่ง Oxford University (ค.ศ. 1907-1992) กับ Lon L. Fuller นักนิติปรัชญาชาวอเมริกันสำนักกฎหมายธรรมชาติและศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายแห่ง Harvard University (ค.ศ. 1902-1978)

วิวาทะระหว่าง H. L. A. Hart กับ Lon L. Fuller เป็นการโต้แย้งถึงความเป็นกฎหมายของกฎหมายนาซีจากการตัดสินคดีของศาลในความผิดฐานหมิ่นทอนผู้นำที่ระวางโทษประหารชีวิตผ่านทฤษฎีของทั้งสองที่มีการกล่าวถึงกฎหมายและความจำเป็นทางศีลธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิวาทะนี้จะกล่าวถึงความเป็นกฎหมายของกฎหมายนาซีเป็นส่วนใหญ่ โดยมีได้กล่าวถึงโทษประหารชีวิตไว้โดยตรง แต่แนวคิดของทั้งสองที่ปรากฏอยู่ในวิวาทะดังกล่าวก็สามารถนำมาเชื่อมโยงวิเคราะห์ถึงโทษประหารชีวิตที่เป็นสภาพบังคับของกฎหมายอันมีความบกพร่องทางศีลธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างแนวคิดในการยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับแนวคิดในการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตได้

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้น บทความนี้จึงเป็นการวิเคราะห์โทษประหารชีวิตที่มีปัญหาทางศีลธรรมว่าควรมีลักษณะเป็นเช่นใด ควรมีทิศทางไปในทางใด โดยอาศัยแนวคิดจากวิวาทะระหว่าง H. L. A. Hart กับ Lon L. Fuller และจะเชื่อมโยงการวิเคราะห์ไปถึงการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย สภาพปัญหา พร้อมกับแนวทางแก้ไข ซึ่งในที่นี้จะนำทฤษฎีว่าด้วยระบบกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายของ Hart และทฤษฎีว่าด้วยศีลธรรมภายในของ Fuller เป็นฐานในการวิเคราะห์ เนื่องจากทั้งสองทฤษฎีต่างถูกนำไปใช้ในการโต้แย้งในวิวาทะข้างต้น โดยบทความนี้จะเริ่มตั้งแต่แนวคิดว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน และการรักษาความสงบ

เรียบร้อยของสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย โทษประหารชีวิต และศีลธรรม กฎหมายตามแนวคิดของ H. L. A. Hart และ Lon L. Fuller บทวิเคราะห์ และบทสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ

2. แนวคิดว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน และการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

2.1 แนวคิดว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต

สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งที่ได้รับการรับรองอยู่ใน Universal Declaration of Human Rights (UDHR) ทั้งยังปรากฏอยู่ใน European Convention on Human Rights (ECHR) และ International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) ซึ่งโดยทั่วไปตามหลักสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานหรือมาตรฐานขั้นต่ำที่พึงมีนั้น สิทธิในการมีชีวิต หมายถึง การที่ไม่มีผู้ใดซึ่งรวมถึงการกระทำของรัฐที่จะสามารถพรากเอาชีวิตหรือทำให้ชีวิตมนุษย์ผู้ใดจบสิ้นหรือตายไปได้ ยิ่งไปกว่านั้น สิทธิในการมีชีวิตยังเป็นรากฐานของแนวคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นความมีค่าของมนุษย์แต่ละคนที่ไม่อาจถูกพรากเสียไป แม้บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสร้างความเสียหายให้แก่ตนเองอย่างการก่ออาชญากรรม แต่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็ยังคงอยู่ โดยสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิที่มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ ติดตัวปัจเจกบุคคลมาตั้งแต่เกิด จึงไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลได้ อย่างไรก็ดี อาจมีบางกรณีที่สิทธิในการมีชีวิตดังกล่าวต้องมีข้อจำกัด เช่น กรณีเจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นต้องยุติชีวิตของปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งด้วยเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น การวิสามัญฆาตกรรม อันเห็นได้จากข้อบทของตราสารระหว่างประเทศข้างต้นที่ยังระบุข้อยกเว้นไว้¹ ทว่า การยุติชีวิตดังกล่าวโดยเจ้าหน้าที่รัฐก็จำเป็นต้องกระทำโดยอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน และไม่มีวิธีการอื่นใดที่รุนแรงน้อยกว่าอันจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งกว่าการยุติชีวิตของปัจเจกชนนั้น ด้วยเหตุนี้ สิทธิในการมีชีวิตจึงเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาตามธรรมชาติอันไม่อาจถูกพรากไปได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงโทษประหารชีวิตแล้ว ย่อมกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิในการมีชีวิตโดยอำนาจรัฐอย่างแท้จริง เนื่องด้วยโดยสภาพเป็นการนำชีวิตของมนุษย์ไปสู่ความตาย และตัด

¹ ECHR ARTICLE 2 Right to life

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this Article when it results from the use of force which is no more than absolutely necessary:

- (a) in defence of any person from unlawful violence;
- (b) in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
- (c) in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

ICCPR Article 6

2. In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.

โอกาสต่าง ๆ ที่เขาควรจะได้รับ² กระนั้นก็ดี หากมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การบังคับใช้โทษประหารชีวิตก็จะต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน และเป็นหนทางสุดท้ายที่จะบรรลุลวัตถุประสงค์

2.2 แนวคิดว่าด้วยสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน

สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน หรือกล่าวเต็ม ๆ ว่า สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี เป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งที่ได้รับการรับรองอยู่ใน Universal Declaration of Human Rights (UDHR) และปรากฏอยู่ใน European Convention on Human Rights (ECHR) และ International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) ทั้งยังมีอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ว่าด้วยการต่อต้านการทรมานโดยเฉพาะ ได้แก่ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT) นอกจากนี้ยังมีรากฐานมาจากแนวคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยคำว่า “ทรมาน” หมายถึง การกระทำขององค์กรหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้น หรือบุคคลที่สาม หรือลงโทษบุคคลหรือบุคคลที่สามสำหรับการกระทำ หรือการถูกสงสัยว่าได้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือข่มขู่หรือเป็นการบังคับขู่เข็ญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม และคำว่า “การปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี” หมายถึง การกระทำที่ทำให้ผู้ถูกกระทำต้องทนทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงไม่ว่าจะทางกายหรือจิตใจ โดยผู้กระทำต่อมิได้มีเป้าหมายแห่งการกระทำอย่างชัดเจน³ ด้วยหลักของสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานหรือมาตรฐานขั้นต่ำที่พึงมี และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นความมีค่าของมนุษย์แต่ละคนที่ไม่อาจจะถูกพรากเสียไปได้ สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานจึงเป็นสิทธิที่ไม่อาจก้าวล่วงได้ ทั้งยังเป็นสิทธิเด็ดขาด อันเห็นได้จากบทบัญญัติของ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT) ที่กำหนดมิให้อำนาจพฤติการณ์พิเศษใด ๆ อันจะสามารถละเมิดสิทธิที่จะไม่ถูกทรมานได้⁴ ดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงโทษประหารชีวิตที่เป็นการพรากไปซึ่งชีวิตแล้ว จึงเป็นการทรมานประการหนึ่ง เพียงแต่สามารถกระทำได้ตราบเท่าที่เป็นการลงโทษโดยเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งชอบด้วยกฎหมาย⁵ ทว่ารูปแบบของโทษประหารชีวิตอย่างการตัดศีรษะ การแขวนคอ รวมทั้งระยะเวลาระหว่าง

² ฐานัน แสงนยะบุตร, “สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), น.20-34.

³ ฐานัน แสงนยะบุตร, “แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายอาญาที่สอดคล้องกับการต่อต้านการทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), น.8-31.

⁴ CAT Article 2

2. No exceptional circumstances whatsoever, whether a state of war or a threat of war, internal political instability or any other public emergency, may be invoked as a justification of torture.

⁵ CAT Article 1

1. For the purposes of this Convention, the term "torture" means any act by which severe pain or suffering, whether physical or mental, is intentionally inflicted on a person for such purposes as obtaining from him or a third person information or a confession, punishing him for an act he or a third person has committed or is suspected of having committed, or intimidating or coercing him or a third person, or for any reason based on discrimination of any kind, when such pain or

การรบบังคับโทษประหารชีวิตซึ่งขาดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนและมักจะกินเวลายาวนาน อันส่งผลต่อสภาพจิตของนักโทษอย่างร้ายแรง ก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการขัดต่อสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

2.3 แนวคิดว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน แต่ขณะเดียวกันมนุษย์แต่ละคนก็มีความคิด ความเห็น ความต้องการ หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างต่อเนื่องต่อการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม โดยการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมนี้สามารถกระทำได้ผ่านการควบคุมทางสังคม (Social Control) อันเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือบรรทัดฐานใด ๆ ขึ้นเพื่อใช้ร่วมกัน ซึ่งหากมีการละเมิดก็จะนำมาซึ่งการลงโทษ ทั้งนี้ ก็เพราะว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้น มนุษย์ในสังคมยังมีความต้องการในลักษณะที่ไม่สามารถทำการควบคุมได้ ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมอาชญากรรมในท้ายที่สุด เนื่องด้วยมนุษย์มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมอยู่ก่อนแล้ว เมื่อใดก็ตามที่กลไกควบคุมทางสังคมอ่อนแอลง ดังนี้ การควบคุมทางสังคมจึงทำหน้าที่คอยเหนี่ยวรั้งมิให้บุคคลประกอบอาชญากรรม⁶ และเป็นกลไกสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมที่จำเป็นอย่างต่อเนื่องต่อการอยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาถึงโทษประหารชีวิตแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลไกหนึ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะเป็นบทลงโทษจากการละเมิดกฎหมายอันก่อให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอีก ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยอย่างการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งที่ใช้ประโยชน์จากการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างมิให้มีผู้ใดกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก หรือการลงโทษเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิดที่ตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีกนั่นเอง⁷

3. ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย โทษประหารชีวิต และศีลธรรม

กฎหมายเป็นสิ่งที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์ให้ปฏิบัติตาม เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยกฎหมายว่าด้วยฐานความผิดต่าง ๆ นอกจากเป็นการกำหนดความประพฤติโดยอ้อมไม่ให้ปฏิบัติในลักษณะที่กำหนดแล้ว เช่น ห้ามฆ่าคน ห้ามลักทรัพย์ ห้ามบุกรุก ฯลฯ ยังกำหนดให้ต้องปฏิบัติในลักษณะที่กำหนดด้วย เช่น ให้ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต ให้สวมหมวกนิรภัยเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ให้คาดเข็มขัดนิรภัยเมื่อขับขี่รถยนต์ ฯลฯ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดพันธะหน้าที่ดังกล่าวย่อมนำมาซึ่งสภาพบังคับหรือ

suffering is inflicted by or at the instigation of or with the consent or acquiescence of a public official or other person acting in an official capacity. It does not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to lawful sanctions.

⁶ พระมหา ประดิษฐ์ ภาสตา, “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน : ศึกษากรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7-8,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), น.58-60.

⁷ ฐานัน แสนะบุตร, “สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), น.10-12.

การลงโทษ โดยโทษประการหนึ่ง ได้แก่ โทษประหารชีวิต ซึ่งก็มีหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การยิงเป้า การตัดศีรษะ การแขวนคอ การนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า การรมด้วยแก๊สพิษ ที่อยู่ในสังคมมาอย่างยาวนาน จนถึงปัจจุบันที่ได้มีการลดความรุนแรงลงโดยหันมาใช้วิธีการฉีดสารพิษกันอย่างแพร่หลาย จะเห็นได้ว่ารูปแบบของโทษประหารชีวิตนั้นมีความโหดร้ายทารุณ ไร้ซึ่งมนุษยธรรม และเป็นการทรมานนักโทษอันกระทบต่อสิทธิในการมีชีวิตและสิทธิที่จะไม่ถูกทรมานซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ทั้งยังกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับช่วงเวลาระหว่างรอการบังคับโทษประหารชีวิตที่นักโทษต้องเผชิญกับความเครียด ความกดดัน สภาพความเป็นอยู่ที่ทรมานเป็นระยะเวลายาวนาน ทั้งยังเป็นช่องว่างที่เปิดโอกาสให้มีการการปฏิบัติต่อนักโทษอย่างโหดร้ายที่ยอมส่งผลกระทบต่อสภาวะทางกายและจิตใจของนักโทษ (Death Row Phenomenon) และในหลายกรณีนักโทษได้จบชีวิตตัวเองโดยการฆ่าตัวตาย⁸ รูปแบบของโทษประหารชีวิตดังกล่าวและช่วงเวลาระหว่างรอการบังคับโทษประหารชีวิตจึงมีปัญหาในทางศีลธรรมอย่างร้ายแรง ยิ่งไปกว่านั้น ในหลายกรณี การกำหนดให้ใช้โทษประหารชีวิตก็ได้มีส่วน ไม่สอดคล้องกับลักษณะของการกระทำความผิด เช่นนี้จึงเกิดปัญหาว่าโทษประหารชีวิตที่เป็นสภาพบังคับของกฎหมาย ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษหลายฉบับ อันมีข้อบกพร่องทางศีลธรรม ควรจะมีลักษณะอย่างไร ควรจะมีอยู่หรือไม่ ในสังคมปัจจุบันที่การลงโทษมุ่งเน้นไปที่การบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการแก้แค้นทดแทน หรือการข่มขู่ยับยั้ง

4. กฎหมายตามแนวคิดของ H. L. A. Hart และ Lon L. Fuller

4.1 กฎหมายตามแนวคิดของ H. L. A. Hart

Hart เป็นนักกฎหมายสำนักปฏิฐานนิยมที่เห็นว่ากฎหมายและศีลธรรมไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกันเสมอไป ทั้งนี้ ก็ได้ปฏิเสธศีลธรรม โดยเห็นว่าในบางกรณีกฎหมายกับศีลธรรมอาจมีความทับซ้อนกันได้ แนวคิดที่สำคัญของ Hart คือ กฎหมายในฐานะที่เป็นระบบแห่งกฎเกณฑ์ ซึ่งสำหรับ Hart กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดพันธะหน้าที่ในรูปแบบกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อจำกัดควบคุมความรุนแรงในสังคม อันเป็นเสมือนเนื้อหาอย่างน้อยที่สุดของกฎหมายธรรมชาติ โดย Hart เห็นว่า ในสังคมนั้นมีกฎอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ 1) กฎปฐมภูมิ และ 2) กฎทุติยภูมิ 3 ประการ โดยหากกฎเกณฑ์ทั้งสองนี้ได้ประกอบกันขึ้น ก็จะกลายเป็นระบบกฎหมาย⁹

กฎปฐมภูมิ คือ กฎที่ว่าด้วยหน้าที่ วางบรรทัดฐานความประพฤติในสังคมและมีสภาพบังคับให้ปฏิบัติตาม สามารถรับรู้ได้ผ่านมาตรฐานความประพฤติในลักษณะที่เป็นความคิดเห็นในฐานะบุคคลภายในที่ยึดถือเอาความประพฤติหนึ่งมาเป็นมาตรฐานหรือแนวประพฤติปฏิบัติของตนเอง และประเมินคุณค่าในพฤติกรรมของบุคคลอื่น ซึ่งหากเกิดขึ้นมาก ๆ จนสามารถสร้างสภาพบังคับหรือความกดดันทางสังคม ก็อาจถูกพิจารณาว่าเป็นกฎเกณฑ์ได้

⁸ Reprieve, "Death Row Phenomenon: The psychological impact of living in the shadow of execution," Retrieved on December 2, 2022 from <https://reprieve.org/uk/2016/10/11/death-row-phenomenon-psychological-impact-shadow-execution/>

⁹ H. L. A. Hart, *The Concept of Law*, (Oxford : The Clarendon Press, 1961), pp.77-96; จริญ โฆษณานันท์, *นิติปรัชญา*, พิมพ์ครั้งที่ 21 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2561), น.84.

กฎหมายคือ กฎที่วาดด้วยกฎ มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ซึ่งต้องได้รับการยอมรับจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีดังนี้

(1) กฎแห่งการยอมรับ คือ กฎเกณฑ์ที่รับรองความสมบูรณ์ของกฎหมายหรือพิสูจน์ว่ากฎเกณฑ์ใดเป็นกฎหมาย อันเป็นจุดเริ่มต้นของหลักทางกฎหมาย เพราะจะกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ของความเป็นกฎหมาย

(2) กฎแห่งการเปลี่ยนแปลง คือ กฎที่กำหนดกฎเกณฑ์การบัญญัติและแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายว่ากฎหมายจะเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างไร

(3) กฎแห่งการตัดสินคดี คือ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดี ไม่ว่าจะเป็นการบังคับคดี อำนาจในการบังคับคดี เป็นต้น

4.2 กฎหมายตามแนวคิดของ Lon L. Fuller

Fuller เป็นนักกฎหมายสำนักกฎหมายธรรมชาติที่เห็นว่ากฎหมายกับศีลธรรมมีความเชื่อมโยงกัน และมุ่งให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์อันเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำความเข้าใจกฎหมาย โดยกฎหมายมีภารกิจในการกำกับการกระทำของมนุษย์ให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ เป็นเครื่องมือที่ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคม กฎหมายจึงมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งต่อคุณค่าบางประการ ดังนี้ แนวคิดที่สำคัญของ Fuller จึงได้แก่ “ศีลธรรมภายในกฎหมาย” (The Inner Morality of Law) โดยกฎหมายต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม 8 ประการ ซึ่งจะถือเป็นกฎหมาย อันเป็นเสมือนกฎหมายธรรมชาติในเชิงกระบวนการ ซึ่งมีดังนี้¹⁰ (จรัญ โฆษณานันท์, 2561, น.155-157)

- (1) กฎหมายจะต้องมีลักษณะทั่วไปในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งใช้เป็นหลักชี้้นำการกระทำโดยเฉพาะต่าง ๆ
- (2) กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องถูกตีพิมพ์ เผยแพร่ให้ปรากฏแก่สาธารณะหรืออย่างน้อยก็ต่อบุคคลทุกคนที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎเกณฑ์นี้
- (3) กฎเกณฑ์จะต้องไม่มีผลย้อนหลัง
- (4) กฎเกณฑ์จะต้องมีลักษณะชัดเจน และสามารถเป็นที่เข้าใจได้
- (5) กฎเกณฑ์จะต้องไม่มีความขัดแย้งกัน
- (6) กฎเกณฑ์จะต้องไม่เป็นการกำหนด บังคับในสิ่งที่เป็นไปได้
- (7) กฎเกณฑ์ต้องมีความมั่นคง แน่นนอน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์บ่อยจนเกินไป
- (8) ต้องมีความกลมกลืนระหว่างกฎเกณฑ์ที่ถูกประกาศใช้กับการบังคับใช้กฎเกณฑ์นั้นในความเป็นจริง

¹⁰ Lon L. Fuller, *The Morality of Law Revised Edition*, (New Haven and London : Yale University Press, 1969), pp.33-94; จรัญ โฆษณานันท์, นิติปรัชญา, น.154-157.

4.3 วิวาทะระหว่าง H. L. A. Hart กับ Lon L. Fuller เกี่ยวกับความเป็นกฎหมายของกฎหมายนาซี

วิวาทะระหว่าง Hart กับ Fuller นั้นเป็นการโต้แย้งกันถึงความเป็นกฎหมายของกฎหมายนาซี ซึ่งเริ่มมาจากคำตัดสินของศาลในคดี Grund Informer ที่ทำให้ Hart ออกมาเขียนวิพากษ์วิจารณ์คำตัดสินดังกล่าว และนำไปสู่การโต้แย้งของ Fuller ต่อบทความของ Hart โดยคดีดังกล่าวมีเหตุมาจากหญิงชาวเยอรมันที่ได้ฟ้องต่อ Gestapo หรือทบวงตำรวจลับอย่างเป็นทางการของนาซีเยอรมันว่าสามีของตนได้ดำเนิน Adolf Hitler สามีจึงมีความผิดฐานหมิ่นทอนผู้นำและถูกตัดสินประหารชีวิต ทั้งนี้ โทษดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนเป็นการรับใช้ทางทหารโดยสามีได้ถูกส่งไปเป็นแนวหน้าในการสู้รบ หลังจากสงครามสามีได้กลับมาดำเนินคดีต่อภริยาของตนว่าการกระทำของภริยาเป็นเหตุให้ตนสูญเสียไปซึ่งเสรีภาพ ภริยาต่อสู้ว่าการกระทำของตนไม่เป็นความผิด เพราะตนกระทำไปเนื่องจากสามีกระทำความผิดหรือมีความผิดภายใต้กฎหมายนาซีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1934 กฎหมายรวมอำนาจ (Enabling Act) ซึ่งบังคับใช้ในขณะนั้น สิ่งที่ศาลเยอรมันต้องเผชิญ คือ ความขัดแย้งอย่างร้ายแรงระหว่างการตัดสินใจปฏิบัติตามกฎหมายกับการปฏิบัติตามหน้าที่ทางจริยธรรมเพื่อแสดงถึงสิ่งที่ผู้คนเห็นว่าถูกต้อง โดยท้ายที่สุดศาลได้ตัดสินว่าภริยามีความผิดฐานพรางไปซึ่งเสรีภาพ และพิจารณาว่าข้อต่อสู้ของภริยานั้นฟังไม่ขึ้น เพราะกฎหมายนาซีดังกล่าวนี้ขัดต่อสามัญสำนึกอันมีเหตุผลและสำนึกในความยุติธรรมของมนุษยชาติที่ดี¹¹

จากคดีข้างต้นจะเห็นว่าศาลได้ใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องมือในการตัดสินคดี ซึ่งการใช้ศีลธรรมในการวินิจฉัยคดีเช่นนี้ก็นำมาสู่วิวาทะระหว่าง Hart กับ Fuller

Hart ได้วิพากษ์วิจารณ์คำตัดสินของศาลโดยอยู่ในบทความ Positivism and the Separation of Law and Morals ว่ากฎหมายของนาซีนั้นเป็นกฎหมายอย่างแท้จริงนับแต่มีการออกโดยรัฐสภา ดังนั้น กฎหมายของนาซีในทัศนะของ Hart จึงเป็นกฎหมาย ไม่ว่ากฎหมายนั้นจะเลวร้ายเพียงใด ซึ่งตามทัศนะนี้ Hart เห็นว่ามีทางเลือกอยู่ 2 ทางในการดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือในการตัดสินใจทางกฎหมาย¹²

(1) ปลอຍภริยาไปอย่างอิสระโดยไม่ลงโทษ

(2) บังคับใช้กฎหมายย้อนหลังยกเลิกกฎหมายที่ภริยาอ้างสิทธิในความคุ้มครอง

ในการลงโทษภริยานั้นจึงจำต้องเลือกระหว่างสิ่งชั่วร้าย 2 ประการ 1) การปลอຍให้ภริยาซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายนาซีดังกล่าว เพราะการกระทำของภริยานั้นเป็นไปตามกฎหมายของนาซีที่บังคับใช้ในขณะนั้น ภริยาจึงได้รับความคุ้มครอง กับ 2) บังคับใช้กฎหมายย้อนหลังเป็นโทษ

¹¹ H. L. A. Hart, "Positivism and the Separation of Law and Morals," *Harvard Law Review*, Feb., 1958, Vol. 71, No. 4 (Feb., 1958), pp.618-619; Jus Corpus Law Journal, "Morality and Law: Hart and Fuller Debate," Retrieved on October 27, 2022 from MORALITY AND LAW: HART AND FULLER DEBATE - Jus Corpus.

¹² Ibid.

เพราะขณะที่ทริยากระทำการนั้น กฎหมายของนาซียังมีสถานะเป็นกฎหมายอยู่ แต่ถูกประกาศว่าไร้ซึ่งความสมบูรณ์ย้อนหลัง ทำให้ไม่ได้รับซึ่งความคุ้มครอง¹³

จากทัศนะของ Hart ข้างต้น Fuller ก็ได้ออกมาโต้แย้งโดยอยู่ในบทความ Positivism and Fidelity to Law: A Reply to Professor Hart ว่ากฎหมายของนาซีนั้นไม่ใช่กฎหมาย เพราะขัดต่อศีลธรรมอย่างร้ายแรง และเห็นด้วยกับคำตัดสินของศาล เพราะเป็นการส่งเสริมทั้งการคำนึงถึงศีลธรรมและกฎหมาย โดยกฎหมายของนาซีนั้นเป็นกฎหมายที่ขาดความรู้สึกโดยธรรมชาติและศีลธรรมที่จำเป็นในกระบวนการทางกฎหมายอันทำให้กฎหมายมีอำนาจ เกิดความจำเป็นต้องปฏิบัติตาม ซึ่ง Fuller ได้ตอบโต้แนวคิดของ Hart ถึงความเป็นกฎหมายว่า กฎหมายไม่อาจเป็นคำสั่งง่าย ๆ ของอำนาจหรือรูปแบบซ้ำ ๆ ที่เห็นได้ในพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายในฐานะสิ่งที่คู่ควรต่อความซื่อสัตย์ หรือความจงรักภักดี ต้องแสดงถึงการบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์ แม้แต่กฎหมายที่ไม่ดีก็ย่อมต้องแสดงถึงความพยายามของมนุษย์ที่มุ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งที่เราสามารถเข้าใจอธิบาย และยอมรับได้ แม้จะผิดเพี้ยนไปจากวัตถุประสงค์ก็ตาม Hart ไม่ได้เชื่อว่าควรปฏิบัติตามกฎหมายของนาซี แต่เนื่องจากเกิดภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางศีลธรรม ด้วยความซื่อสัตย์ต่อกฎหมายอันเป็นเป้าหมายพื้นฐานจึงควรปฏิบัติตาม¹⁴

แม้ในคดีนี้จะมีได้เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตโดยตรง แต่จะเห็นได้ว่าเป็นการพูดถึงความผิดฐานหมิ่นท่านผู้นำอันระวางโทษประหารชีวิตนั่นเอง

5. บทวิเคราะห์แนวคิดและวิาทะของ H. L. A. Hart และ Lon L. Fuller กับโทษประหารชีวิต

จากแนวคิดของ Hart และ Fuller แม้จะมีมุมมองที่ต่างกันตรงสำหรับ Hart แล้ว กฎหมายไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับศีลธรรม ขณะที่สำหรับ Fuller แล้ว กฎหมายต้องสอดคล้องกับศีลธรรม แต่หากพิจารณาให้ละเอียดจะเห็นได้ว่าแนวคิดของทั้งสองคนต่างสะท้อนถึงหลักนิติธรรม โดยจากที่ Hart เห็นว่ากฎหมายนาซีเป็นกฎหมายเพราะได้ออกโดยรัฐสภา ตามทฤษฎีว่าด้วยระบบกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย เท่ากับว่ากรอบของกระบวนการเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความชอบธรรม และกระบวนการนั้นต้องถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์ ส่วนแนวคิดของ Fuller ที่เห็นว่ากฎหมายนาซีไม่เป็นกฎหมาย เพราะขัดต่อศีลธรรมอย่างร้ายแรง ตามทฤษฎีว่าด้วยศีลธรรมภายใน อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดให้เนื้อหาสาระของกฎหมายนั้นต้องมีความชอบธรรม สอดคล้องกับหลักนิติธรรมนั่นเอง กระนั้นก็ดี หากใช้เพียงแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งในการแก้ปัญหาแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นดังนี้

¹³ Ibid.; ศศิกา พฤกษญาจันทร์, กฎหมายย่อมเป็นกฎหมาย?: ว่าด้วยสำนักกฎหมายบ้านเมืองสมัยใหม่, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์จำกัด, 2564), น.152-153.

¹⁴ Lon L. Fuller, "Positivism and Fidelity to Law: A Reply to Professor Hart," Harvard Law Review, Feb., 1958, Vol. 71, No. 4 (Feb, 1958), pp.630-661; Jus Corpus Law Journal, "Morality and Law: Hart and Fuller Debate," Retrieved on October 27, 2022 from <https://www.juscorpus.com/morality-and-law-hart-and-fuller-debate%EF%BF%BC>; ศศิกา พฤกษญาจันทร์, กฎหมายย่อมเป็นกฎหมาย?: ว่าด้วยสำนักกฎหมายบ้านเมืองสมัยใหม่, น.188-189.

การปรับใช้เพียงแนวคิดของ Hart จะส่งผลให้เมื่อกฎหมายที่กำหนดฐานความผิดอันระวางโทษประหารชีวิตออกภายใต้กรอบของกระบวนการ หรือการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกระทำผ่านกระบวนการทางกฎหมายแล้ว ย่อมชอบธรรม โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าโทษประหารชีวิตนั้นมีความสอดคล้องกับความผิดหรือไม่ กระบวนการในแต่ละขั้นตอนของการบังคับใช้โทษประหารชีวิต และรูปแบบนั้น ชัดต่อศีลธรรมมากน้อยเพียงใด

การปรับใช้เพียงแนวคิดของ Fuller จะส่งผลให้โทษประหารชีวิตนั้นไม่อาจมีขึ้นได้ เพราะขัดต่อหลักนิติธรรมอย่างร้ายแรง ด้วยเหตุที่โทษประหารชีวิตกระทบต่อสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กฎหมายจะต้องประกันสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวตามหลักนิติธรรม ซึ่งจะทำให้เกิดความฉงนได้ว่าแล้วเหตุใดตราสารระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่าง European Convention on Human Rights (ECHR) และ International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) รวมตลอดถึงพิธีสารเลือกรับของตราสารดังกล่าวที่ว่าด้วยการยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตโดยเฉพาะยังเปิดช่องให้มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตได้¹⁵

ดังนั้นแล้วจึงอาจมีความจำเป็นต้องนำแนวคิดของทั้งสองคนมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยใช้แนวคิดของ Hart ในด้านกระบวนการ และแนวคิดของ Fuller ในด้านเนื้อหา ดังนี้

(1) ด้านกระบวนการ

ในด้านกระบวนการนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่กำหนดขั้นตอนการออกกฎหมายว่าด้วยฐานความผิดต่าง ๆ และกำหนดการบังคับใช้โทษประหารชีวิตว่าจะกระทำได้เมื่อไหร่ อย่างไร โดยทั้งการออกกฎหมายและการลงโทษ

¹⁵ ECHR ARTICLE 2 Right to life

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this Article when it results from the use of force which is no more than absolutely necessary:

- (a) in defence of any person from unlawful violence;
- (b) in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
- (c) in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

ICCPR Article 6

2. In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.

Protocol No. 6 ECHR (ETS No. 114) Article 2 Death penalty in time of war

A State may make provision in its law for the death penalty in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; such penalty shall be applied only in the instances laid down in the law and in accordance with its provisions. The State shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe the relevant provisions of that law

Second Optional Protocol to the ICCPR Article 2

No reservation is admissible to the present Protocol, except for a reservation made at the time of ratification or accession that provides for the application of the death penalty in time of war pursuant to a conviction for a most serious crime of a military nature committed during wartime.

นั้นจะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้กระบวนการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสำหรับการออกกฎหมายแล้ว การให้กฎหมายออกภายใต้กรอบของกระบวนการโดยเจ้าหน้าที่รัฐก็จะทำให้มีความชัดเจนแน่นอน เพราะหากต้องการให้สังคมอยู่ได้ก็ต้องมีกฎหมายเกิดขึ้นเพื่อควบคุมความสงบเรียบร้อยในสังคม เสมือนเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม โดยสำหรับ Hart เองแล้ว กฎหมายอาญาเป็นเสมือนกฎเกณฑ์พื้นฐานทางพฤติกรรม เพราะมีจุดประสงค์ในการกำหนดประเภทของพฤติกรรม¹⁶ และสำหรับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตนั้น Hart เองก็เห็นว่าการลงโทษต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย และการมีกฎหมายกำหนดอำนาจดังกล่าว ซึ่งรวมถึงกฎหมายที่มีการกำหนดว่าการลงโทษจะทำได้เมื่อไหร่ อย่างไร ตลอดจนสามารถแนะแนวทางให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการลงโทษได้นั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรม¹⁷ ทั้งนี้ กฎหมายที่กำหนดการบังคับใช้โทษประหารชีวิตนั้นควรกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน คาดหมายได้ ไม่ยาวนานจนเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุทธรณ์ ฎีกา เพราะการปล่อยให้นักโทษที่อยู่ระหว่างการรอการบังคับโทษประหารชีวิตต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะได้รับโทษประหารชีวิตหรือไม่ และเมื่อไหร่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วกินระยะเวลานานหลายต่อหลายปี เนื่องด้วยความล่าช้าของกระบวนการ ซึ่งเมื่อประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ สภาพจิตใจ ก็สามารถก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล หรือ Death Row Phenomenon ได้ อันถือเป็นการปฏิบัติอย่างโหดร้ายทารุณรูปแบบหนึ่งที่มาพร้อมกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ซึ่งละเมิดต่อสิทธิที่จะไม่ถูกทรมานอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน¹⁸

(2) ด้านเนื้อหา

ในด้านเนื้อหาของกฎหมายนั้น ฐานความผิดต้องได้สัดส่วนกับการระวางโทษประหารชีวิต กล่าวคือ ต้องมีความร้ายแรง ความชั่วร้าย หรือความน่าตำหนิถึงขนาดที่สมควรจะต้องกำหนดระวางโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดฐานนั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแนวคิดที่กฎหมายจะต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักนิติธรรม อันได้แก่ การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างสิทธิในการมีชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ควบคู่กับตรัสสารระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ยังเปิดช่องให้มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตได้ เช่น International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) ข้อ 6 ที่กำหนดหลักไว้โดยห้ามมิให้มีการใช้โทษประหารชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และสตรีมีครรภ์ เว้นแต่ประเทศสมาชิกจะยังมีได้ยกเลิก โทษประหารชีวิตจึงจะบังคับใช้ได้ ทั้งนี้ ก็แต่เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น คือ กรณีการกระทำความผิดที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาในการฆาตกรรม โดยมีผลของการกระทำคือทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต¹⁹ หรือพิธีสารเลือกรับสองฉบับ ได้แก่

¹⁶ H. L. A. Hart, "The Presidential Address: Prolegomenon to the Principles of Punishment," *Proceedings of the Aristotelian Society*, 1959-1960, New Series, Vol.60 (1959-1960), pp.8.

¹⁷ Ibid.; p.4, John Gardner, *H. L. A. Hart's Punishment and Responsibility: Introduction to the Second Edition* (2008), pp.45.

¹⁸ Pieter van Dijk, Fried van Hoof, Arjen van Rijn, Leo Zwaak (eds.), *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights Fourth Edition*, (Antwerpen - Oxford : Intersentia, July 2006), pp.430-432; Mark W. Janis, Richard S. Kay, Anthony W. Bradley, *European Human Rights Law Text and Materials Third Edition*, (Oxford : Oxford University Press, 2008), pp.227.

¹⁹ General comment No.36 on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life, para. 39.

Protocol No. 6 ECHR (ETS No. 114) และ Second Optional Protocol to the ICCPR ที่แม้จะว่าด้วยการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยเฉพาะ แต่หากเป็นกรณีภายใต้สถานการณ์สงครามแล้ว รัฐยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ฉะนั้น สถานความผิดที่จะระวางโทษประหารชีวิตจึงควรมีความร้ายแรงมากพอที่จะสามารถกล่าวได้ว่ามีความจำเป็นอย่างแท้จริงในการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ซึ่งก็จะสอดคล้องกับความเห็นของ Hart ที่ว่าประเภทอาชญากรรมที่มีระดับความรุนแรงแตกต่างกัน ไม่ควรได้รับโทษที่รุนแรงเท่ากัน และโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่ชอบธรรมต่อเมื่อความผิดร้ายแรงมากพอเท่านั้น²⁰ นอกจากนี้ ในแต่ละขั้นตอนของการบังคับใช้โทษประหารชีวิตภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดกระบวนการบังคับใช้ ต้องมีหลักประกันว่าต้องไม่มีลักษณะที่ไร้ซึ่งมนุษยธรรม ไม่ว่าจะเป็นกลไกสอดส่องดูแลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ บทกำหนดโทษในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐทรนทาน หรือปฏิบัติอย่างโหดร้ายทารุณต่อนักโทษ สภาพความเป็นอยู่ และสภาพจิตใจของนักโทษระหว่างรอการบังคับโทษ รวมตลอดถึงรูปแบบของโทษประหารชีวิต

จากการนำแนวคิดของ Hart และ Fuller มาเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้โทษประหารชีวิตถูกกำหนดให้ใช้ในความผิดที่ร้ายแรง มีรูปแบบที่ไม่โหดร้ายทารุณ ซึ่งรวมถึงขั้นตอนที่จะต้องประกันไม่ให้เกิด Death Row Phenomenon โดยขั้นตอนต่าง ๆ ล้วนแต่อยู่ภายใต้กรอบของกระบวนการทางกฎหมาย จึงอาจกล่าวได้ว่าโดยหลักแล้วโทษประหารชีวิตไม่ควรมี เว้นแต่ในความผิดที่อุกฉกรรจ์ที่สุด ซึ่งขั้นตอนและรูปแบบในการบังคับใช้ต้องมีความชอบธรรม ปราศจากลักษณะที่ไร้ซึ่งมนุษยธรรม และอยู่ภายใต้กฎหมาย

6. ภาพรวมและสถานการณ์ของโทษประหารชีวิต

6.1 ภาพรวมของโทษประหารชีวิต

การบังคับใช้โทษประหารชีวิตในปัจจุบันนั้น จากสถิติของ Amnesty International²¹ พบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีการประหารชีวิตอย่างน้อย 579 ครั้ง ซึ่งเป็นอัตราที่สูงขึ้น 20% หากเปรียบเทียบกับจากปี พ.ศ. 2563 ที่มีการประหารชีวิตอย่างน้อย 483 ครั้ง ทั้งนี้ อัตราการบังคับใช้โทษประหารชีวิตดังกล่าวก็ยังถือว่าต่ำที่สุดเป็นอันดับสองนับจากปี พ.ศ. 2553 ที่มีการประหารชีวิตกว่า 800 ครั้ง ทั้งยังปรากฏว่ามีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี พ.ศ. 2564 เช่น คาซัคสถาน ที่มีการประกาศให้ใช้กฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดอาญาทุกชนิด เป็นต้น โดยภูมิภาคยุโรปเป็นภูมิภาคที่มีประเทศยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตมากที่สุด กระนั้นก็ดี ยังมีประเทศที่คงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต ได้แก่ เบลารุส ที่ยังมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และรัสเซีย ที่ยังคงโทษประหารชีวิตอยู่ เพียงแต่ไม่มีการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ หรือกล่าวคือ เป็นการยกเลิกในทางปฏิบัตินั่นเอง ซึ่งสำหรับรัสเซียแล้ว การยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตนี้ได้กระทำผ่านการประกาศระงับใช้โทษประหารชีวิตชั่วคราว (Moratorium) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) ซึ่งมี

²⁰ H. L. A. Hart, "The Presidential Address: Prolegomenon to the Principles of Punishment," *Proceedings of the Aristotelian Society*, 1959-1960, New Series, Vol.60 (1959-1960), pp.23; John Gardner, *H. L. A. Hart's Punishment and Responsibility: Introduction to the Second Edition* (2008), pp.2.

²¹ Amnesty International Thailand, รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในปี 2564.

การขยายการระงับเรื่อยมา²² อย่างไรก็ดี ไม่นานมานี้ก็ได้มีการตัดสินลงโทษประหารชีวิตชาวต่างชาติขณะเข้าร่วมเป็นกองกำลังของยูเครนในสงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครน แต่ท้ายที่สุดก็มีการปล่อยตัว²³

6.2 สถานการณ์ของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ประเทศไทยยังเป็นที่ที่มีการลงโทษประหารชีวิต โดยมีการบัญญัติกำหนดเป็นบทลงโทษและมีการกำหนดฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตไว้อย่างน้อย 62 ฐานความผิด²⁴ โดยในช่วง 70 ปีที่ผ่านมา มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตเด็ดขาดไปแล้วจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 320 ราย และพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งหลายคนคดีเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด²⁵ โดยสำหรับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตครั้งล่าสุดของประเทศไทยนั้นได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ทำให้การลงโทษประหารชีวิตกลายเป็นที่ถกเถียงขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อกรมราชทัณฑ์ประกาศการประหารชีวิตนักโทษเป็นครั้งแรกในรอบ 9 ปี หลังจากที่ไม่มีการประหารชีวิตนักโทษมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552²⁶ ซึ่งส่งผลให้ทางองค์การสหประชาชาติที่จะถือว่าไทยเป็นประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ หากไม่มีการบังคับใช้โทษประหารภายใน 10 ปี นับแต่การประหารชีวิตครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2552 ต้องตกไปโดยอัตโนมัติ²⁷ หมายความว่า ประเทศไทยจะยังคงมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายอาญา

7. บทวิเคราะห์โทษประหารชีวิตที่ควรจะเป็นภายใต้แนวคิดของ H. L. A. Hart และ Lon L. Fuller

หากนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 5 โดยเชื่อมโยงแนวคิดและวิวาทะของ Hart และ Fuller เข้าด้วยกันแล้ว โทษประหารชีวิตที่ควรจะเป็นในประเทศไทย จะมีลักษณะดังนี้

(1) ด้านกระบวนการ

ในการออกกฎหมายนั้น การตรากฎหมายของไทยต้องผ่านกระบวนการหลายประการ ซึ่งวางหลักไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือ ต้องผ่านการรับรองจากสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

²² Russia Beyond, “How the death penalty was carried out in Russia,” Retrieved on October 31, 2022, from <https://www.rbth.com/history/331226-death-penalty-russia>

²³ BBC News, “Britons held by Russian forces in Ukraine released,” Retrieved on October 31, 2022, from <https://www.bbc.com/news/uk-62988234>

²⁴ Amnesty International Thailand, “สำรวจสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในประเทศไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/862>

²⁵ Vitit Muntarbhorn, “Slowly moving away from the death penalty,” Retrieved on October 27, 2022, from <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2103711/slowly-moving-away-from-the-death-penalty>

²⁶ Amnesty International Thailand, “สำรวจสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในประเทศไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/862>; BBC NEWS, “โทษประหารชีวิตในไทย ยังจำเป็นอยู่หรือไม่,” สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-44534477>

²⁷ ตุลาการ ยืนยันขั้นตอน, “การลงโทษประหารชีวิตของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางสหประชาชาติ,” วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 12, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564), น.60.

การออกกฎหมายว่าด้วยฐานความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตนั้นจึงกระทำผ่านกระบวนการโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นเดียวกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตที่อยู่ภายใต้กระบวนการที่มีกฎเกณฑ์กำหนด เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546²⁸ การบังคับใช้โทษประหารชีวิตจึงเป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมาย นอกจากนี้ ในด้านระยะเวลาของกระบวนการนั้น ปัจจุบันก็ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถทราบได้ว่าเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานจะพิจารณาเสร็จสิ้นเมื่อใด อันครอบคลุมถึงการดำเนินงานทางอาญา ส่งผลให้มีการออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2566 ที่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัตินี้จึงถือเป็นกลไกสำคัญที่ป้องกันไม่ให้เกิด Death Row Phenomenon สอดรับกับมาตรา 68 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยเร็ว และมาตรา 8 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดว่าจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว

(2) ด้านเนื้อหา

หากพิจารณาถึงรูปแบบในการลงโทษประหารชีวิตแล้ว จะเห็นได้ว่าเดิมประเทศไทยได้มีการรับรองการประหารชีวิตโดยวิธีการตัดคอครั้งเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งต่อมาได้มีการยกเลิกและเปลี่ยนเป็นวิธียิงเสียชีวิต ก่อนจะเปลี่ยนมาใช้วิธีการฉีดสารพิษที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจากสองวิธีการแรกเป็นวิธีการที่โหดร้ายทารุณ²⁹ การลงโทษประหารชีวิตโดยการใช้สารพิษจึงเป็นการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สิทธิที่จะไม่ถูกรุกรานอันเป็นไปตามหลักนิติธรรม ทั้งยังสอดคล้องกับความเห็นของ Hart ที่ว่าความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานของผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษ ล้วนเป็นความเสียหายและไม่เคยเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา³⁰

กระนั้นก็ดี หากพิจารณาถึงความได้สัดส่วนระหว่างฐานความผิดกับโทษประหารชีวิตแล้ว จะเห็นว่าในปัจจุบันยังมีหลายฐานความผิดที่อาจกล่าวได้ว่าไม่ร้ายแรงพออันจะเป็นความผิดฐานอุกฉกรรจ์ที่สุดที่จะระวางโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานคอร์รัปชัน ยาเสพติด หรือติดสินบน³¹ เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 และ 149 ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ฐานเรียกรับสินบน ซึ่งแม้จะเป็นเรื่องที่ถือว่าร้ายแรงในวงงานราชการ แต่ความผิดฐานนี้ก่อให้เกิดความเสียหายเฉพาะในทางเศรษฐกิจเท่านั้น มิได้เป็นการกระทำที่กระทบต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคลผู้ถูกระงับ อันจะถือว่าเป็นความผิดที่อุกฉกรรจ์ที่สุด การกำหนด

²⁸ iLaw, “10 ข้อควรรู้เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต ในกฎหมายไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://ilaw.or.th/node/4846>

²⁹ วิศิษฐ์ เจนนานนท์, “โทษประหารชีวิต : ศึกษาวิธีการบังคับโทษด้วยการฉีดยากับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), น.104-106.

³⁰ John Gardner, H. L. A. Hart's Punishment and Responsibility: Introduction to the Second Edition (2008), pp.2.

³¹ A/HRC/WG.6/39/THA/2, para.15.

โทษไว้สูงถึงขั้นประหารชีวิตจึงเป็นการกำหนดโทษที่เกินกว่าสัดส่วนที่ผู้กระทำความผิดพึงจะได้รับ นอกจากนี้ ในขั้นตอนระหว่างรอการบังคับโทษประหารชีวิตนั้น แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. 2565 ที่กำหนดความผิดทางอาญาให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งปฏิบัติอย่างโหดร้ายหรือก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทางกายหรือจิตใจกับนักโทษ อันถือเป็นความก้าวหน้าที่ดี หรือข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้มีการตรวจสุขภาพจิตก็ตาม แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดที่จะปกป้องคุ้มครองนักโทษจากการทรมานทางจิตใจระหว่างรอการบังคับโทษประหารชีวิตที่มักจะมีระยะเวลายาวนานและเป็นช่วงที่นักโทษต่างประสบกับความเครียด³² ทั้งสภาพในเรือนจำปัจจุบันก็ต้องเผชิญกับความแออัดของนักโทษ อันส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงการรักษาพยาบาล อาหาร ฯลฯ รวมทั้งพื้นที่ที่ถูกจำกัดก็มีมากยิ่งขึ้น³³ ซึ่งเมื่อพิจารณาด้วยหลักนิติธรรมที่จะต้องประกันสิทธิขั้นพื้นฐานแล้ว ก็ควรจะมีการจัดการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในระหว่างรอการบังคับโทษประหารชีวิต เพื่อป้องกันการทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นแก่นักโทษ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบังคับใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับลักษณะของโทษประหารชีวิตที่ได้วิเคราะห์จากแนวคิดและวิาทะของ Hart และ Fuller ตรงที่การบังคับใช้โทษประหารชีวิตนั้นอยู่ภายใต้กระบวนการทางกฎหมาย รูปแบบของโทษประหารชีวิตก็มีการเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบที่ไม่ทรมาน ทั้งระยะเวลาของกระบวนการก็มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนยังมีการป้องกันการทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐผ่านการกำหนดความผิดทางอาญา แต่ขณะเดียวกันความไม่สอดคล้องอันเป็นข้อบกพร่องก็ได้แก่ความไม่ได้สัดส่วนระหว่างฐานความผิดกับการระวางโทษประหารชีวิต และช่องว่างที่ยังขาดซึ่งกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองนักโทษจากการทรมานทางจิตใจระหว่างรอการบังคับโทษประหารชีวิตที่มีระยะเวลายาวนาน รวมตลอดถึงสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ต่อการก่อให้เกิดความเครียดอันควรพิจารณาแก้ไข อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วการบังคับใช้โทษประหารชีวิตมิได้ถูกใช้มากนัก การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้วิเคราะห์มาว่าโดยหลักแล้วโทษประหารชีวิตไม่ควรมี ทั้งนี้ ก็อาจจะไม่น่าแปลกใจ เพราะยังมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่าควรคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตเพื่อให้เกิดความความเกรงกลัว ไม่มีการกระทำความผิดดังกล่าวอีก ความคิดความรู้สึกเช่นนี้จึงยังเป็นอุปสรรคต่อการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต จึงเห็นว่าควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนประกอบด้วย โดยในเบื้องต้นอาจจะพิจารณาแก้ไขกฎหมายหรือกฎหมายบางประการดังกล่าวให้เกิดความสอดคล้อง และค่อย ๆ พิจารณาประเด็นการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งอาจจะเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ควบคู่กับการส่งเสริม พัฒนา สอดส่องดูแลในด้านอื่น ๆ ให้มากขึ้น

³² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, รายงานการศึกษา เรื่อง โทษประหารชีวิตในประเทศไทย, ปีที่พิมพ์ 2557, น.160-161.

³³ A/HRC/WG.6/39/THA/3, para.18, iLaw, "Overcrowding in Thailand's Prisons: Inhumane and Unnecessary," Retrieved on December 18, 2022, from <https://ilaw.or.th/node/5342>

8. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

โทษประหารชีวิตที่มีปัญหาทางศีลธรรมสามารถแก้ไขให้เกิดความชอบธรรมได้ผ่านทฤษฎีว่าด้วยระบบกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายของ Hart ในด้านกระบวนการและทฤษฎีว่าด้วยศีลธรรมภายในของ Fuller ในด้านเนื้อหา บทความฉบับนี้จึงได้สะท้อนถึงความพยายามในการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดของ H. L. A. Hart กับแนวคิดของ Lon L. Fuller ซึ่งเป็นนักกฎหมายที่อยู่กันคนละสำนักและมีแนวคิดที่ค่อนข้างตรงกันข้าม อันเสมือนเป็นการทำให้ช่องว่างทางแนวคิดระหว่างสำนักปฏิฐานนิยมและสำนักกฎหมายธรรมชาติที่มีความคลุมเครือผ่านลักษณะของโทษประหารชีวิตที่ควรเป็น ตลอดจนได้นำสิ่งที่วิเคราะห์เชื่อมโยงต่อไปถึงการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนคาดหวังว่าบทความนี้จะประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่ยังมีจุดบกพร่องและจะเป็นการดียิ่งหากบทความฉบับนี้ได้เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณายกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิต โดยอาจจะเริ่มจากการระงับการใช้ในทางปฏิบัติ แล้วค่อย ๆ พัฒนาเป็นการยกเลิกทางกฎหมาย พร้อมกับการส่งเสริมพัฒนาประเทศไทยในมิติต่าง ๆ เพื่อให้สามารถลดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน